

اسلام و

پیکار با فقر و گرسنگی

اسلام در راه مبارزه با فقر و گرسنگی راهها و طرحهایی نشان می‌دهد که در صورت عملی شدن آنها گرسنگی و فقر به معنای متداول آن از جامعه‌ی اسلامی رخت برمی‌بندد و همگان در آسایش و راحتی به سر می‌برند. اینک نمونه‌ای از طرحهای اسلامی پیرامون این موضوع:

ضمانت اجتماعی

هدف اسلام تنها تأمین سعادت فرد نیست بلکه در کنار آن تأمین سعادت اجتماع را نیز در نظر گرفته است چون طبیعی است که سعادت و خوشبختی افراد بدون سعادت جامعه هرگز عملی نیست همچنان که سعادت جامعه بدون رفاه و خوشبختی افراد آن، غیر ممکن می‌باشد، روی این اصل در آئین اسلام افراد

اجتماع آن چنان به یکدیگر توصیه و سفارش شده‌اند که پیامبر گرامی اسلام در یکی از سخنان خود درباره‌ی استمداد و کمک خواهی فرد مسلمانی چنین می‌فرماید: «کسانی که صدای بیچارگی و افتادگی مسلمانی را بشنوند و به او جواب مثبت ندهند از جرگه‌ی مسلمانان خارج می‌گردند» و این گونه تعهدات اخلاقی و وظایف انسانی، به حکومت اسلامی حق می‌دهد که حقوق واجب را به صورت مستمر و همیشگی و برخی از مالیاتها و کمکهای مالی را در صورت نیاز و احتیاج موقت، اذئر و تمندان و کسانی که مشمول حقوق مالی هستند، دریافت کند و آنها را در راه تأمین مصالح عمومی و رفع نیازمندیهای مستمندان و بدهکاران و افتادگان جامعه صرف نماید

افراد اجتماع بخشیده و آنان را به فعالیت و کوشش ترغیب، و به همبستگیهای انسانی و اسلامی تشویق، و آنان را وامی دارد که فعالیتهای اقتصادی و تولیدی خود را افزایش دهند و هر روز ابتکار جدیدی بر ابتکارات خود بیافزایند تا روزگار آینده و جامعه‌های مربوط به خویش را آباد و مرفه ساخته فردای خود را بهتر بیمه و تضمین نمایند.

کسانی که در اثر نبودن کفالت اجتماعی، چنین امید و سرچشمه نشاطی در زندگی خود ندارند، نشاط و شادایی را از دست می‌دهند و هر روز دریم و هراس و دردیک دنیای مبهم و تاریک بسر می‌برند و همیشه در هراسند که مبادا خسارات و حوادث آینده، مال و جان آنان را تهدید به فنا و نیستی نماید و آنان را از زندگی ساقط کند. چون قانون و ضامن اجرا و محل اتکالی ندارند که در پرتو آن و در زیر چتر حمایت آن؛ زندگی خود را در امن و امان احساس نمایند. این قبیل افراد همیشه در زندگی با نومییدی و افسردگی دست و پنجه نرم کرده و در جهان ابهام و نیرنگی بسر می‌برند.

در پناه اسلام

حدود کفالت و ضمانت اجتماعی را برخی از فقها و محدثان اسلامی مانند مرحوم «شیخ حر عاملی» (ره) نوسه داده و آنرا شامل مسیحیان و اهل کتابی که تحت پیمان حکومت اسلامی بوده و به شرائط آن عمل می‌کنند و توانائی انجام کار و فعالیت را

همچنانکه بر حکومت اسلامی است که زمینه کار و فعالیت افراد را فراهم سازد و نیازمندیهای افرادی را که زمینه‌ی کار نداشته یا توانائی انجام فعالیت را ندارند، از بیت‌المال و از درآمد منابع طبیعی و ثروت‌های زمینی که خداوند برای همگان آفریده است، فراهم سازد.

حدود ضمانت اجتماعی

حکومت اسلامی برای رفع نیازمندیهای فرد، و نجات او از فقر و بدبختی به قدری دستش باز است که می‌تواند تا سر حدی نیاز شدن او کمک کند و از زکات و دیگر مالیاتهای اسلامی به اندازه‌ای در اختیار او بگذارد که او صاحب سرمایه و کارگر دو بخواهد و زندگی خود را اداره نماید (۱) حکومت اسلامی تنها به سیر کردن شکم کفایت نمیکند بلکه تأمین دیگر نیازهای او را نیز که در خوردشأن و فراخور حال او است مانند خدمتکار، وسیله نقلیه و مسکن از زکات و دیگر اموال عمومی، عهده‌دار است.

آثار روانی کفالت اجتماعی

احساس کفالت اجتماعی، و ضمانت انسانی- حکومت اسلامی، و اعتماد افراد بر این که در دوران گرفتاری و افتادگی و در روزگار کهولت و بیماری، و هنگام بروز نارسائیهای اقتصادی و مالی، قانونی از طرف حکومت اسلامی در جریان است که نیازمندیهای او را تأمین، و زندگی شرافتمندانه‌ی او را تضمین خواهد کرد، یک نوع تقویت روحی به

۱ - اسحاق بن عمار می‌گوید: «به امام جعفر صادق (ع) عرض کردم آیا می‌توانم به مسلمان نیازمند از زکات یک مرتبه صد دینار بدهم؟ فرمود بلی. پرسیدم دو دست، سیصد و چهارصد چگونه؟ فرمود می‌توانی تا حدی که او را بی‌نیازسازی (وسائل الشیعه ج ۶ ص ۱۶۰)

تولید و تکثیر محصولات غذایی و وسایل آسایش و راحتی مردم در ردیف واجبات و فرائض دینی قرار گرفته است به حدی که اگر روزی جامعه‌ی اسلامی به یکی از صنایع و حرفه‌های مورد نیاز زندگی مانند: طبابت؛ کشاورزی؛ صنعت، تعلیم و تربیت، احتیاج ضروری پیدا کند؛ مردم در بر آوردن آن، مسئولیت پیدا می‌کنند و تاروژی که عده‌ای این نیاز را بر طرف نکنند همگان در قبال آن تکالیف مسئولیت شرعی و اجتماعی دارند و حکومت اسلامی در حسن جریان و تنظیم این برنامه‌ها نظارت خواهد داشت.

دو حدیث آموزنده

امام صادق (ع) فرمود: «هر مسلمانی که نیازمندی برادر مسلمان خود را بر نیارود در صورتی که می‌تواند از خود پادبگرن آن نیاز را تأمین سازد، خداوند متعال او را در روز جزا رومیاء محشور می‌گرداند و به او خطاب می‌گردد که این همان خائنی است که به خدا و رسول او خیانت کرده است، سپس امر می‌شود او را مجازات کنند...» (۲)

از سخنان بالا روایت گذشته بخوبی استفاده می‌شود که بر آوردن نیازمندیهای اولیه‌ی مسلمانان جزء - فرائض دینی و وجدانی بوده و بر هر فردی لازم است که در رفع آنها اقداماتی به عمل آورد. بدیهی است در صورتی که در جامعه مسلمانان افراد گرسنه باشند و حقوق مالی واجب؛ مانند زکات و وجوه دیگر به احتیاجات آنان کفاف ندهد؛ لازم است مسلمانان در رفع این مشکل اجتماعی، از راههای مختلف اقدام

ندارند، دانسته‌اند و معتقدند که آنان هم باید از امکانات و فاهی حکومت اسلامی بهره‌مند شوند. مستند گفتار این فقها کلام مولای متقیان حضرت علی (ع) است که روزی از کوچهای عبور می‌کرد، پیرمرد مسیحی ناتوانی را مشاهده نمود که اظهار نیاز به مردم می‌کرد، فرمود: «این چه وضعی است؟ در جوانی از او کار کشیده‌اند و وقتی هم از کار افتاده او را به این وضع ترک کرده‌اند، سوایق این مرد نشان می‌دهد که مرد، اهل کار و کوشش بوده‌است، او را بپرید و از بیت‌المال به او مستمری بدهید» (۱)

راههای ضمانت اسلامی

اسلام در راه تکفل و ضمانت اجتماعی؛ وسایل و عواملی را که جنبه‌ی سازندگی و مثبت داشته توصیه و تنفیذ نموده است و عواملی را که باعث ضرر و زیان دیگران باشد تحریم و ناروا شمرده است؛ از این رو؛ زکات؛ خمس؛ حقوق مالی؛ وقف، قرض، هبه، صدقات؛ ارث؛ نیکوکاری؛ تجارت؛ زراعت و... را توصیه و سفارش نموده است و ضرر رساندن به دیگران، و تن پروری و بطالت را تحریم و ناروا شمرده است.

اسلام کرامت انسانی را در کار و فعالیت و کوشش جستجو می‌کند و آن را نوهی عبادت و بندگی خدا می‌داند که مستحق ثواب و پاداش اخروی است و کارگری را که در راه نگهداری آبروی خود و اهل و عیال خویش می‌کوشد بهتر از عابد ساکت و گوشه‌گیر و منزوی که طفیلی دیگران است؛ می‌داند.

۱- وسائل الشیعه ج ۲ چاپ امیر بهادر ص ۴۲۵

۲- کتاب وسائل الشیعه ج ۶ ص ۳۳۲

کنند و مواسات و تعاون را از دست ندهند (۱)

* * *

چنانکه مشاهده می‌کنیم: اسلام با فشار آوردن به ثروتمندان و تعیین زکات و مالیاتهای اسلامی و بر حذر داشتن آنان از اسراف و تبذیر و بالا بردن سطح درآمد طبقات پائین که معیشت و زندگی آنان به حد معیشت متداول مردم برسد، می‌خواهد اختلافات طبقاتی را تا حدود امکان کم کند. درست است که اختلافات رانمی‌توان از میان برداشت ولی اسلام هرگز اجازه نمی‌دهد که فاصله‌ی طبقاتی تا آن حد فاحش سرمایه‌داری غربی و با اجحافات ظالمانه‌ی کمونیستی برسد...

کنند و روایاتی که از رهبران دینی در این باره وارد شده است، گواه گفتار بالا است که يك نمونه از آنها نقل می‌شود:

یکی از یاران با فضیلت امام صادق (ع) بنام «سماعه» از امام می‌پرسد: عده‌ای از مسلمانان آذوقه‌ی اضافی دارند و از طرفی برادران دینی آنان نیاز شدیدی به غذا دارند و زکات هم کفایت نیاز آنان رانمی‌کند آیا رواست که عده‌ای سیر و جمعی از برادران دینی آنان گرسنه باشند؟ امام در پاسخ فرمودند:

«مسلمان به برادر دینی خود ظلم و جفا نمی‌کند و او را خوار و محروم نمی‌سازد و بر مسلمانان واجب است که در رفع حوائج برادران دینی سعی و کوشش

تغذیه یک سپاه ده میلیون میلیارومی!

راستی که عجیب است قلب کوچک، عهده‌دار تغذیه يك سپاه عظیم از سلولها است و آنرا بوسیله ۲۵ میلیون ماور (گلبولهای قرمز) انجام می‌دهد و این کار را هر دقیقه‌ای ۱۳۰ تا ۱۷۰ بار در انسانهای بزرگ و کوچک انجام می‌دهد. که هیچگاه قدرت بشری نمی‌تواند چنین کاری کند. از کتاب «نشانه‌هایی از او»